

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4/9, LT-01105 Vilnius,
tel. (8-5) 266 3661, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Adresatams pagal sąrašą

2022-09-

Nr. (62)-D8(E)-

DĖL APLINKOS MINISTRO 2011 M. BIRŽELIO 28 D. ĮSAKymo NR. D1-508 PAKEITIMO PROJEKTO

Aplinkos ministerija parengė ir teikia derinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymo Nr. D1-508 „Dėl Produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašo, Aplinkos apsaugos kriterijų ir Aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi taikyti pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas) pakeitimo projektą (toliau – Projektas).

Projektu keičiamas Įsakymas dėstomas nauja redakcija, todėl keičiamas Produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašas, Aplinkos apsaugos kriterijai ir Aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi taikyti pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašas.

Projektas parengtas atsižvelgus, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, patvirtintoje Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, nurodoma, kad nuo 2023 m. žalieji pirkimai turėtų tapti dominuojančia viešųjų pirkimų rūšimi¹, 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane įtvirtinta, kad siekiant prisidėti prie horizontaliojo darnaus vystymosi principo įgyvendinimo, Lietuvoje numatoma didinti žaliųjų viešųjų pirkimų (toliau – ŽVP) dalį. Vyriausybė 2021 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 478 „Dėl Žaliųjų pirkimų tikslų nustatymo ir įgyvendinimo“ nustatė siektinus ŽVP rodiklius, skaičiuojant pagal vertę nuo visų pirkimų – 50 proc. 2022 metais ir 100 proc. kiekvienais metais nuo 2023 metų. 2020 m. žalieji pirkimai Lietuvoje sudarė 5 proc. visų pirkimų pagal vertę, tačiau šiuo metu, vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) švieslentės² duomenimis, ŽVP rodiklis siekia net 57 proc. ir nuolat auga. 2021 m. viešieji pirkimai Lietuvoje sudarė 11,8 proc. BVP, todėl ŽVP gali tapti esminiu veiksmu pasiekti žiedinės ir neutralaus poveikio klimatui ekonomikos tikslus.

Siekiant išlaikyti spartų progresą įgyvendinant ambicingus Vyriausybės nustatytus tikslus ŽVP srityje, Įsakymas turi būti išdėstytas nauja redakcija, tobulinant struktūrą, plečiant žaliųjų pirkimų vykdymo galimybes, paprastinant sunkiai pritaikomus aplinkos apsaugos kriterijus, koncentruojantis į svarbiausius ir didžiausią poveikį aplinkai darančius produktus. Projektas parengtas atsižvelgus į Aplinkos ministerijos viešas konsultacijas su socialiniais partneriais ir suinteresuotomis institucijomis, ES ŽVP rekomendacijas, atsisakant aplinkos apsaugos kriterijų srityse, kuriose ES rekomenduojami aplinkos apsaugos kriterijai pasenę ir nebeaktualūs, peržiūrint kriterijus srityse, kuriose atnaujintos ES ŽVP rekomendacijos. Siekiant perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams (toliau – pirkimų vykdytojais) sudaryti galimybes nuo 2023 m. pirkti tik vykdant žaliuosius pirkimus, Įsakymo projekte keliama šie esminiai uždaviniai:

1. Mažinti įsakymu reguliuojamų produktų ir jiems taikomų aplinkos apsaugos kriterijų, atsisakant rekomendacinio pobūdžio išplėstinių kriterijų, siekiant palengvinti pirkimus vykdytojams ir tiekėjams, kurie turi prisitaikyti prie konkrečių, bet dažnai pasenusių, ne prioritetiniams produktams

¹ Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ed22bb703bc311eb8d9fe110e148c770>.

² VPT pirkimų vykdytojų švieslentė <https://vpt.lrv.lt/lt/statistika-ir-analize/pirkimu-vykdytoju-zemelapis-svieslente-1>

taikomų kriterijų, įrodyti atitiktį jiems.

2. Prioritetinėse aplinkos apsaugos srityse (statyba, baldai, medienos produktai, tekstilės gaminiai, ir kt.), remiantis nuo 2017 m. atnaujintomis ES ŽVP rekomendacijomis ir viešųjų konsultacijų rezultatais, nustatyti aktualius minimalius aplinkos apsaugos kriterijus.

3. Pasiūlyti daugiau universalių kriterijų, pvz., apibendrinančių visus produktus, kuriems gali būti taikomi energinio naudingumo reikalavimai, arba pritaikomų visiems paslaugų pirkimams, siekiant skatinti derinti Įsakymu nustatytus minimalius kriterijus, I tipo ekologinius ženklus, aplinkos apsaugos vadybos sistemas, bendrųjų aplinkos apsaugos principų pritaikymą formuojant savarankiškus kriterijus.

4. Įsakymą papildyti išimtimi leidžiant savarankiškai nusistatyti kriterijus, kai iki pirkimo atlikus rinkos konsultaciją paaiškėja, kad rinkoje nėra produktų, atitinkančių minimalius aplinkos apsaugos kriterijus, taip pat leisti papildomų žaliojo pirkimo kriterijų nenustatinėti, kai pvz., pirkimo tikslas yra aplinkosauginis, įsigyjama aplinkosauginė inovacija, ir kt.

5. Panaikinti nuorodas į Lietuvoje galiojančius ir privalomus teisės aktus, kurių išvardinimas Įsakyme nekuria pridėtinės vertės, – pvz., Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas, Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 348 „Dėl Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklės.

Pakeitimai Žaliųjų pirkimų reikalavimų taikymo tvarkos apraše

Atsižvelgus į pasikeitimus žaliųjų pirkimų sąvokoje ir teisinio reglamentavimo sistemoje, Įsakymu patvirtintas Aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai turi taikyti pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašas, vadinamas Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašu (toliau – Tvarkos aprašas). Siekiant išplėsti žaliųjų pirkimų vykdymo galimybes, Projektu siūlome atnaujinti Tvarkos aprašo 4 p., kuriuo nustatomos žaliajam pirkimui keliamos sąlygos, papildant šį punktą atvejais (Projekto 4.4 p.), kai perkamas produktas neįtrauktas į produktų sąrašą, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai:

1. perkamas produktas, kurio paskirtis yra mažinti neigiamą poveikį klimato kaitai, aplinkos taršai, atliekų susidarymui, gamtos išteklių naudojimui ir kt.;

2. perkama aplinkosauginė inovacija – kuriamas naujas arba iš esmės pagerintas produktas, prisidedantis prie aplinkos apsaugos;

3. perkama tik nematerialaus pobūdžio (intelektinė) ar kitokia paslauga, nesusijusi su materialaus objekto sukūrimu.

Projektu Tvarkos aprašą siūlome papildyti išimtimi, jei atlikus rinkos konsultaciją paaiškėja, kad minimalius aplinkos apsaugos kriterijus atitinkančių produktų rinkoje nėra (Projekto 5 p.). Tokiu atveju pirkimo vykdytojas galėtų nustatyti aplinkos apsaugos kriterijus savarankiškai arba pritaikyti tik dalį produktui nustatytų minimalių aplinkos apsaugos kriterijų.

Projektu Tvarkos apraše įvedame naują skyrių „Atitiktį žalio pirkimo reikalavimams įrodantys dokumentai“ – atsisakome pasikartojančių nuostatų apie atitikties dokumentus po kiekvienu aplinkos apsaugos kriterijumi.

Tikslinamas produktų sąrašas ir aplinkos apsaugos kriterijai

Nustatant aiškesnę teisės akto struktūrą, Produktų, kuriems taikomi minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą (toliau – Produktų sąrašas) ir Minimalius aplinkos apsaugos kriterijus (toliau – Kriterijai) tvirtiname kaip Tvarkos aprašo priedus.

Atnaujindami Produktų sąrašą ir Kriterijus, vadovaujamės ES ŽVP rekomendacijomis³, kuriose nurodyta, kad kai kurių produktų grupėms nustatyti reikalavimai yra pasenę, pvz., medicininė įranga, santechnikos įtaisai, vandens šildytuvai, todėl šioms prekių grupėms Projektu minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai nebenustatomi. Remiantis ES ŽVP rekomendacijomis, atsisakyta valymo priemonių produktų grupės, nes ES rekomendacijose šiems produktams keliamas I tipo ekologinio ženklinimo aplinkos apsaugos kriterijus, kuris pagal Tvarkos aprašą tinka visoms produktų grupėms.

³ Prieiga per internetą https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Vadovaujantis ES ŽVP rekomendacijomis, atnaujinti tekstilės gaminiams taikomi minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai skatinant plačiau naudoti perdirbtą ir ekologišką tekstilę. Pagal ES ŽVP rekomendacijas atnaujintas Kriterijų skyrius „Sodo priežiūros prekės ir paslaugos“, jis vadinamas „Viešųjų erdvių, želdynų ir želdinių priežiūros prekės“, kad būtų aiškiau įvardijamas skyriaus turinys.

Remiantis Aplinkos ministerijos viešųjų konsultacijų su perkančiosiomis organizacijomis ir tiekėjais rezultatais, mažinant Įsakymo apimtį visose produktų grupėse atsisakyta rekomendacinio pobūdžio išplėstinių aplinkos apsaugos kriterijų, nes jie dažnai buvo labai techniškai ir sunkiai suprantami ar praktiškai įgyvendinami vykdant pirkimus. Projekte siūloma Įsakymu reguliuoti tik minimalius, t. y. privalomus aplinkosauginius kriterijus, prioritetinėms produktų grupėms. Įsakymas sutrumpėja sujungus produktų grupes, kurioms gali būti taikomi energetinio efektyvumo kriterijai.

Pažymėtina, kad atsisakyta daugelio paslaugoms keliamų aplinkos apsaugos kriterijų, nes jie paprastai nustatydavo, kad paslaugos tiekėjas turi taikyti aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus pagal standartą LST EN ISO 14001 arba Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS), kitus aplinkos apsaugos vadybos standartus, pagrįstus atitinkamais Europos arba tarptautiniais standartais. Paslaugoms taikomi aplinkos apsaugos kriterijai dažnai kartodavo kriterijus, taikomus paslaugų metu naudojamoms prekėms, todėl Projekte siūloma nustatyti bendrą nuostatą, kad teikiant įsigytas paslaugas ar vykdant darbus naudojant Produktų sąrašė esančias prekes, jos turi atitikti 4.1 ir (ar) 4.2 Tvarkos aprašo papunkčiuose nustatytus reikalavimus (Projekto 8 p.).

Statybinėms medžiagoms Kriterijuose sukurtas naujas skyrius „Statybinės medžiagos ir produktai“. Galiojančiame Įsakyme statybinėms medžiagoms nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai iš esmės apima tik dažams ir medienos žaliavai keliamus reikalavimus, tačiau kitos produktų grupės, t. y. termoizoliacinės medžiagos, sienų plokštės, kietosios grindų dangos, langai yra atskiruose skyriuose, nors jie laikytini statybiniais produktais, todėl nuspręsta statybinių medžiagų ir produktų grupę jungti į vieną skyrių. „Statybinės medžiagos ir produktai“ skyriuje sukuriamas naujas pogrupis „Mediena ir jos produktai“.

Atsižvelgus į konsultacijas su išorės ekspertais ir pirkimų vykdytojais, Kriterijuose atnaujintos produktų grupės „Kelių tiesimas ir kelio ženklai“, „Gatvių apšvietimas ir kelių eismo signalai“. Šiems produktams dabar keliami reikalavimai nebeaktualūs, juos atnaujinus, kelių sektoriuje bus siekiama kuo daugiau naudoti antrinių žaliavų, taikyti kelių darbams ir projektavimui keliamus standartus vadovaujantis Lietuvos kelių direkcijos direktoriaus įsakymais patvirtintomis metodikomis.

Projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS). Prašome pastabas ir pasiūlymus pateikti per 20 darbo dienų nuo Projekto paskelbimo TAIS. Negavę pastabų per nurodytą terminą, laikysime, kad pastabų Projektui neturite.

Projektą parengė Aplinkos ministerijos Strateginių pokyčių grupės (vadovas Aurimas Saladžius, tel. 8 696 59321, el. p. aurimas.saladzius@am.lt) vyresnysis patarėjas Karolis Kinčius (tel. 8 696 77 428, el. p. karolis.kincius@am.lt).

Taip pat informuojame, kad spalio 4 d. 13.30 val. vyks nuotolinis susitikimas, kurio metu bus pristatomi planuojami Įsakymo pakeitimai. Registruotis į susitikimą galite naudodamiesi šia nuoroda: <https://forms.office.com/r/PXUDtCazRb> arba el. paštu elena.drazdauskaite@am.lt. Registruotis galite iki spalio 1 d.

PRIDEDAMA:

1. Įsakymo pakeitimo projektas (nauja redakcija), 22 lapai.
2. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 2 lapai.
3. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 7 lapai.

Aplinkos ministerijos Teisės ir personalo
skyriaus vedėja, vykdanči Aplinkos
ministerijos kanclerio funkcijas

Giedrė Ričkutė

K. Kinčius, tel. 8 696 77428, el. p. karolis.kincius@am.lt

E. Drazdauskaitė, tel. 8 695 31 984, el. p. elena.drazdauskaite@am.lt